

Pro gradu -palkinto 2022

Sukupuolentutkimuksen seura myöntää vuosittain palkinnon ansioituneelle sukupuolentutkimukseen liittyvälle pro gradu -tutkielmalle. Vuonna 2022 gradupalkinto myönnettiin Emma Kaskisen Helsingin yliopiston sukupuolentutkimuksen oppiaalaan tehdystä pro gradu -tutkielmasta *Lepo antikapitalistisena vastarintana: analyysi mustan feminismin rakkauspolitiikasta*. Palkinnonsaajan valitsi Lapin yliopiston sukupuolentutkimuksen professori emerita Päivi Naskali. *Sukupuolentutkimus-Genusforskning* julkaisee palkinnon perustelut.

* * *

Kiitän Sukupuolentutkimuksen seuraa luottamuksesta valita feministisen tutkimuksen gradupalkinnon saaja lukuvuoden 2021–2022 opinnäytteistä.

Sain luettavakseni 13 korkeatasoista pro gradu -tutkielmaa eri tieteenaloilta. Tutkielmat osoittavat monipuolista ajankohtaisen tieteellisen keskustelun seuraamista ja laajaa lukeneisuutta. Niissä analysoidaan eri tavoin kerättyä aineistoa tieteellisiä analyysikriteerejä ja tutkimusetiikkaa noudattaen. Ilahduin siitä, että suomen- ja ruotsinkieliset opiskelijat kirjoittivat omalla kielellään, jopa nähden vaivaa kansainvälisten aineisto-otteiden käänntämisessä.

Erinomainen arvosana, jonka nämä tutkielmat ovat saaneet, on jo palkinto hyvin tehdystä työstä. Yhden palkittavan valinta ei lopulta ollut vaikeaa, koska valittu tutkielma valloitti lukijansa ja säilytti otteessaan alusta loppuun. Se käsittelee kiinnostavaa ja vähän tutkittua aihetta, tarjoaa tuoretta näkökulmaa suomalaiseen keskusteluun, ja sen painopiste on yhteiskunnallisissa rakenteissa ja feministisessä politiikassa. Ehkä tärkein perustelu oli kuitenkin se, että tutkielman argumentaatio haastoi ja rikastutti omaa ajattelua.

Näiden kriteerien valossa valintani kohdistui Emma Kaskisen tutkielmaan *Lepo antikapitalistisena vastarintana: analyysi mustan feminismin rakkauspolitiikasta*.

Lepoa ja sen puutteesta syntyvää uupumusta tarkastellaan niin julkisuudessa kuin tutkimuksessakin pääsääntöisesti yksilöitä ja työyhteisöjä vastuullista-

mallalla. Tässä tutkielmassa lepoa tarkastellaan poliittisena tekona, aktiivisena kieltäytymisenä kapitalistisen talouspoliittisen järjestelmän tukemisesta, ei pakona todellisuudesta.

Tarkastelussa ei keskitytä myöhäiskapitalismin abstraktiin kritiikkiin, vaan jäljitetään vastarinnan mahdollisuutta, jota on kehitetty mustan feminismin taideprojektissa. Käsite *myöhäiskapitalistinen* on valittu siksi, että myöhäisyyteen katsotaan sisältyvän affirmatiivinen toive uuden talouspoliittisen järjestelmän mahdollisuudesta.

Tarkastelun kohteena ovat mustan feminismin antikapitalistiset kysymyksenasettelut, ja empiirinen analyysi kohdistuu *Black Power Naps* -nimiseen rotua ja unta tutkivaan taideprojektiin. Taideprojektin valinnalla korostetaan taiteen tietoa tuotavaa ja poliittista merkitystä. Vastausta haetaan kysymykseen, miten projekti osallistuu mustaan feministiseen ja antikapitalistiseen rakkauspolitiikkaan sitä rakentaen, jatkaen ja kehittäen.

Emma Kaskinen kyseenalaistaa itsereflektiivisesti kapeaa ymmärrystä mustasta feminismitä, johon usein viitataan lähinnä intersektionaalisuuden kehyksessä. Hän katsoo, että tällöin musta feminismi tullaan valjastaneeksi valkoisen feminismin parantamiseen ilman, että perehdyttäisiin mustan feminismin moninaisiin, esimerkiksi affektiteoreettisiin, kehittelyihin. Tällaisena kehyksenä tässä tutkielmassa toimii mustan feminismin rakkauspolitiikka, ja keskeisenä teoreettikkona keskustellaan Jennifer Nashin kanssa.

Tässä kohtaa jouduin haasteen eteen. En ole ollut viehättynyt tavasta, jolla käsite rakkaus kytketään taloutta, politiikkaa tai vaikkapa pedagogiikkaa koskeviin valtarakenteisiin. Emma Kaskinen onnistui kuitenkin tutkielmassaan vakuuttamaan rakkauspoliitiikan mahdollisuudesta vastarinnan, toiminnan, taiteen ja uudelleen ajattelun välineenä. Hän määrittelee poliittisen rakkauden strategisena afektiivisuutena, toimintaa ohjaavana periaatteena, jonka keskiössä ovat sosiaaliset kohtaamiset tuottamisen ja hyödyn tavoittelun sijasta. Hoivan radikaalia etiikkaa toteuttamalla rakkauspoliittikka kurottuu nykyisyyden yli tulevaisuuteen, uudenlaisiin yhteisöihin, joita määrittää uteliaisuus vaikuttetuksi tulemista ja omaa vaikuttavuutta kohtaan.

Utopistinen visio kapitalistisen ideologian itsensänselvyyden kyseenalaistamisesta ja käännön taktiikka, jossa työn tarkoituksesi määritellään lepo ja

nautinto lisäarvon tuottamisen sijasta, voi olla keino antroposeenin suunnan muuttamiseen. On hyvä herättää toivoa siitä, että yhä useammat alkavat ymmärtää kapitalismin saavuttaneen päätepisteensä, jolloin valkoisen kapitalistin on alettava tehdä työtä marginalisoitujen hyväksi.

Tutkielma on kirjoitettu sujuvasti, ja teksti etenee joka lauseessa tarkasteltavaa teemaa eteenpäin vieden. Hyvän feministisen tutkimuksen tavoin tutkielma häiritsee – valkoisen, etuoikeutetun – lukijan päivälepoa kysymällä: ”...olenko minä osa orjuuden jatkumoa ja vailla lepoa? Mikäli vastaus ainakin ensimmäiseen kysymykseen on ei, omaa asemaa kannustetaan silti pohtimaan: ”*Milloin viimeksi mahdollistit mustan ihmisen levon?*” (s. 34–35.)

Päivi Naskali
professori emerita